

Dersên
Xwendina
Kurdî

Aa

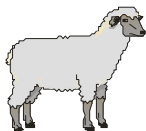
agir

Gg

genim

Bb

berx

Hh

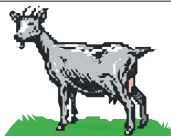
hêk

Cc

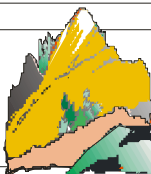
cînar

li

bizin

Çç

çiya

Îî

dîk

Dd

dar

Jj

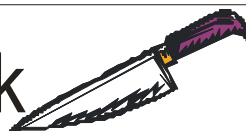
jûjî

Ee

berber

Kk

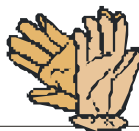
kêr

Êê

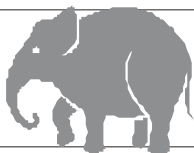
rê

Ll

lepik

Ff

fîl

Mm

mêr

Nivîsar û wêne:
Rudolf û Marianne Schönfeld

Dersên
Xwendina
Kurdî
(Kurmancî)

Hemû mafên vê pirtûkê parastî ne.
© 2002 Forum Linguistik in Eurasien e.V.
Forum-Kurmanji@gmx.net

Çapa pêşî: Elmanya, 2002
Çapxane: stafadruck, Hüttenberg

Pêşgotin

Ev pirtûka xwendinê ya ku di destê we de ye, ji bo yên ku bi Kurmancî diaxêvin û bi emrê xwe yê mezin hatine Ewropayê, hatiye amadekirin. Ango ev pirtûk ji bo wan kesan e ku heta niha bê xwendin û nivîsandinê mane û bi vê yekê nerazî ne. Bi awayekî din jî ev xebat ji bo wan kesan e ku xwendinê bi zimanekî din hîn bûne, lê niha dixwazin xwendin û nivîsandina Kurmancî hîn bibin. Xwendin û nivîsandina bi zimanê diya xwe gelekî bi kêr e û hînbûna mirov a zimanên din li ser bingeha zimanê dê ava dibe. Loma yekî ku baş bi xwendin û nivîsîna zimanê diya xwe dizane, bi rihetî zimanên din hîn dibe û çêtir têdigihîje.

Xwendevanekî dilxwaz dikare di nîv salê de, an jî zûtir dersên vê pirtûkê bixwîne û bi vî awayî baş hînî xwendina zimanê dayikî bibe. Piştî nasîna herfên Latînî, ew dikare zûtir zimanên Ewropî jî hîn bibe.

Bêguman, di Kurmancî de cihêtiyên devokî hene, lê ji bo ku gelek Kurd feydê ji pirtûkê bibînin, me rastnivîsandina ku di kitêbê û belavokên ku li Ewropayê tên çapkirin de bingehe stand.

Li ser bikaranîna pirtûkê

Di pirtûkê de ji bo her herfekê dersek heye. Herweha piştî her şeş dersan derseke din heye, ku ev jî bi giranî li ser dubarekirina dersên pêşî ye. Bi vê yekê armanc bi kurtî dubarekirina tiştên hînkirî ye.

Li ser avakirina dersan

1 Herfa nû li jor li aliyê çepê, li gel sûretekî xuya dibe. Ev sûret têgihîştinê hêsan dike û bi peyva ku rolê mifteyî digire re têkildar e. Her çiqas peyva sereke herdem bi herfa nû dest pê nake jî, herfa nû di peyva serî de heye. Mesele, di darsa dozdehan de, ji bona herfa [i] "karik" peyva sereke ye.

2 Li tenîsta sûret, li aliyê rastê, peyva sereke xuya dibe. Di vê peyvê de herfa ku nû tê naskirin cih digire. Herweha ji bo ku herfên dengdar şaş neyên bilêvkirin, ew hergav bi herfeke dengdêr re tên xwendin. Mesele, di darsa sisîyan de, peyva -ba- xuya dibe: Heke em tenê -b- bi kar binin, mirov wê 'bê' an jî 'eb' bixwînin.

3 Kîte ji nû ve bi peyva sereke ve tên nivîsandin. Ew herweha ji jor bi jêr ve û ji aliyê çepê bi aliyê rastê ve tên xwendin û peyva sereke tê avakirin.

4 Ev fêrdarî ji bo dubarekirina tiştên ku berê hatibûn hînkirin in. Dubarekirin ji bo hînbûna herfên nû pirr girîng e.

5 Li vir herfa nû bi yên hînbûyî re tê diyarkirin. Herfên ku wekhev xuya dibin, an jî di gotinê de wekhev in, tên rûbirûkirin. Ew hem ji jor bi jêr ve û hem jî ji aliyê çepê bi aliyê rastê ve tên xwendin. Ji bo ku acizî çênebe, çêtir e ku ew bi lez werin xwendin.

6 Li vir armanc ew e ku peyvên nû bîn avakirin. Bihevexistina kîteyan, xwendina peyvên pirrkîte û herweha jihev cudakirina kîteyan hêsantir dike û bi vî awayî dide xuyakirin, ka li ku derê herfa nû di peyvê de cih digire.

 Li vir pêşniyazên ji bo nivîsandinê tên dîtin. Her tiştê ku di dersan de derbas bûye, dikare bê nivîsandin. Bi riya nivîsandinê hînbûna xwendinê, di pêvajoya hînbûnê de alîkariyeke gelek girîng e. Em ji kesên ku hîn dibin re pêşniyaza deftereke taybetî dikin. Cihê nivîsandinê li vir hindik e û ev cih tenê ji bo pêşandanê ye. Wê pîr baş be ku xwendevan bi xwe peyv û hevokên nû çêke û tiştên nû yên ku tên bîra wî/wê binivîse û bi hevalê xwe bide nivîsandin.

Fêrdariyên li xwarê, wê li pey dersa heştan xuya bibin:

7 Li vir taybetiyên rêzimanî û bilêvkirinê tên diyarkirin.

Tekstên fêrdariyê -- Ji bilî hin cihan, di tekstan de tenê herfên nas cih digirin. Tekst hêdî hêdî dirêj dibin, digihîjin mezinahiya xwe ya normal. Divê ku tekst bi kêfxweşî bîn xwendin û bibin sedema bi hev re axaftinê. Girîng e ku her kes di destpêkê de bi xwe li ser teksta xwe bixebite û piştî tekstê bê xwendin. Pirsên li ser naverokê dikarin têgihîştinê kûrtir bikin. Dubarekirina xwendinê wê gelekî baş be. Îcar xebata bi hev re fersenda hînkirinê zêdetir dike.

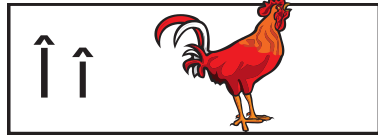
Rêza herfan -- Li bin her rûpelî herfên ku hatine hînkirin xuya dibin. Her herf li cihê xwe yê rast hatiye nivîsandin. Rêzkirina rast ya herfan ji bo fêrdariyên dûre û bikaranîna ferhengê girîng e.

Ji bona hînbûnê sînor nîne. Kesê ku bi awayekî serketî bi vê pirtûkê bixebite, dikare Kurdên din jî hîn bike û bi vî awayî hînbûna xwe jî pêşve bike.

Em ji bo hemû hevalên xwe gelekî sipas dikin ku ji bo vê pirtûkê alîkariya me kirin.

Em di xwendinê de ji we re kêfxweşiyê dixwazin!

Marianne û Rudolf

1

N n
A a

2

nan
an
a

3

a an
an nan

4

an
nan

.....

n n

a a

an na nan

Ev nan e.

1 **B b**

ba

2

3 a
ba

4 a
ba

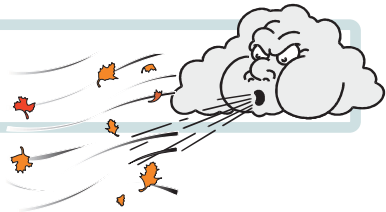

b b

B B

ba ban nan an banan

Ev ba ye.

1 **R r**

2 baran
bar
ar

3 a ba bar
ba bar baran

4 ba
bar
baran

5 ar ar
bar nar

r r

R R

ar bar baran Baran

baran Baran

1 E e

berber²
ber
e

3 e er ber
er ber berber

er⁴
ber
berber

5 ber ner
bar nar

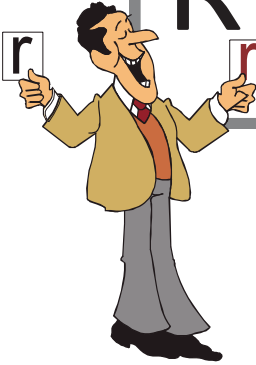
e

E

ber berber beran

Bab berber e.

1 **R r**

2 **ra**

5 re ran rar
be ban bar
ne nan nar

4
a
ra

!!!!!!

re reb reben

ra Rabe!

Rabe! rrrrrrr!

Aa Nn Bb Ee Rr Rr

 a A n _ e _ b _ r _

 Ev e.

 Ev . . . e.

 Ra . . !

 Ev . . ye.

 Bab e.

R e / n E † r Δ A N И a !

Ev ne baran e.

Ev ne nan e.

Ranebe!

Ev nan e.

Baran, rabe!

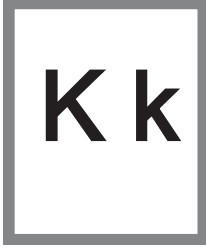
Bab berber e.

Ev nan e.

Baran, rabe!

Bab berber e.

1

ker
ke

2

3

e ke ker
ke ker kerek

4

5

ka kar ker
ba bar ber

6

ke bab
kebab

na ke
nake

kar ker
karker

Ka Baran?

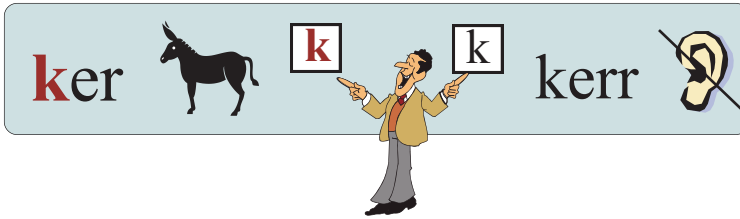
Baran ber kebabê ye.

Ka ker? Ker ba Baran e.

Ker kar nake.

AB__E_____K__N__R_____

Ker an kerr?

Ker kerr e? Na, **k**er ne kerr e.

Ka Baran? Baran ber **k**ebabê
ye. Baran ne kerr e.

k k

K K

? ?

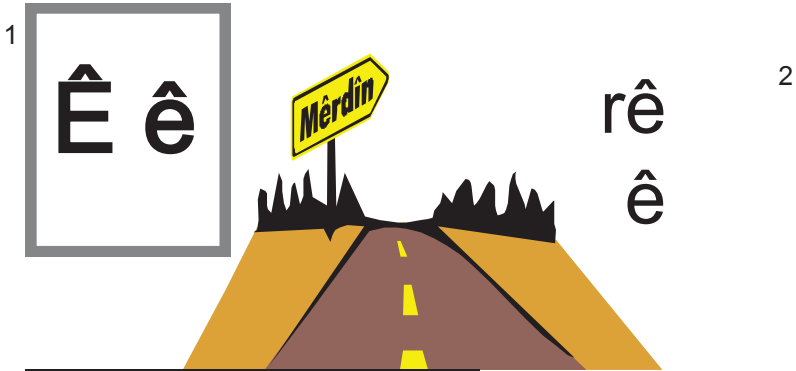
...

Ka ker? Ker kerr e?

Na, ker ne kerr e.

Baran ne kerr e.

ab ___ e _____ k ___ n ___ r _____

3

ê rê rêb
rê rêb rêber

4

rê
rêb
rêber

5

bêr	kêr	nêr
ber	ker	ner
bar	kar	nar

6

e rê
erê

rê ber
rêber

kê rek
kêrek

ba ra nê
baranê

7

Rêber ber baranê ye.

AB__EÊ____K__N__R_____

Ka Baran? Baran ber baranê
ye. Baran rêber e.
Erê, rebenê,
rêber ber
baranê ye.

ê ê

Ê Ê

Erê, Baran rêber e.

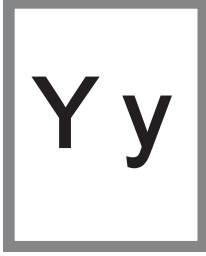
kerê Baran, kêra Baran

nanê Baran

bê Baran, bê rêber

ab ___ e ê ___ k ___ n ___ r ___

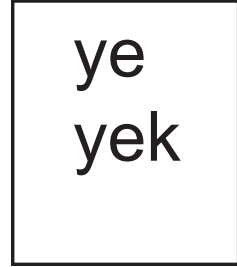
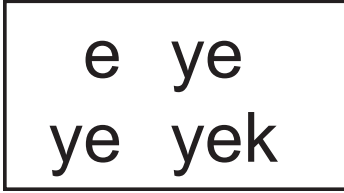
1

yek
ye

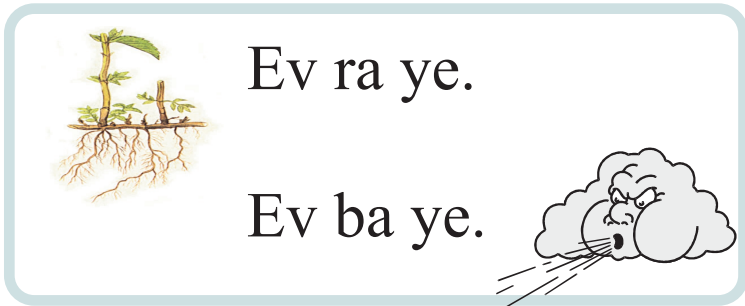
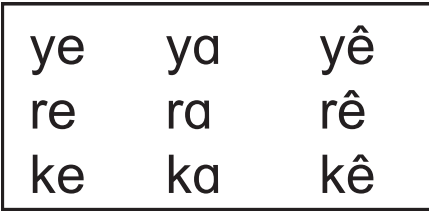
2

3

4

5

AB__EÊ____K_N__R_____Y__

7

Ev kebab ya kê ye?
Ya Baran e. Kebaba Baran.

Yek yek e. Yek nan nanek e.
Yek kebab kebabek e.
Ev kebab ya kê ye?
Ya Baran e.

y y

y y

Yek yek e.

Yek kebab kebabek e.

Nekene!

Rêber ber baranê ye.

ab ___ eê _____ k ___ n ___ r _____ y _

1 **D d**

2 dar
da

3 a ar
ar dar

4 ar
dar

5 dar der dêr
bar ber bêr
yar yer yêr

6 ber de
berde

A dar
Adar

ber dar ê
ber darê

7 dara Narê, darê Baran

AB__DEÊ____K__N__R____Y__

Ker kar nake?
 Kerê berde, ber ba
 û baranê!
 Ker ber darê ye.
 Dar ber baranê ye.

d d

D D

Narê ker berda.

Ker ber darê ye.

Dar ber baranê ye.

darê Baran, dara Narê,

ab__deê____k__n__r____y__

1
i i

2
karik
rik
ik
i

3
i ik rik
ik rik karik

4
ik
rik
karik

5
bin din rin
ben den ren
ban dan ran

6
bi ra
bira

bi de
bide

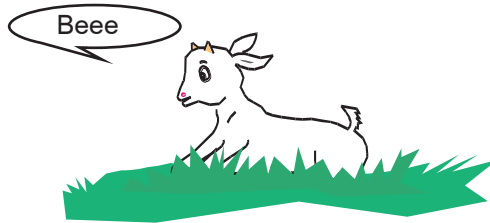
ra di be
radibe

ni ka re
nikare

7
dikare rabe nikare rabe

AB__DEÊ__I__K__N__R____Y__

Adar dikare karikê bibe?
 Na, karik nikare rabe.
 Bira nekene! Ka kayê bide
 karikê! Nê n bide karikê.

↓ i

↓ |

kirin, nikarin, dikarin

Karik nikare rabe.

Nê n bide karikê!

Ka kayê bide karikê!

ab__deê__i__k__n__r_____y__

1

Xw
xw

xwê

2

3

ê
xwê

4

ê
xwê

5

xwê	xwe	xwa
yê	ye	ya
dê	de	da

6

xw
xwar

xw
xwê

bi xwe
bixwe

ne xwar
nexwar

7

Dê dibê: “Bixwe, bixwe!”

Dê dibê:

“Karikê! Bixwe, bixwe!”

Karikê nanê xwe xwar?

Na, karikê xwarina xwe
nexwar. Xwê xwar.

X X x x

W W

xw " "

Dê dibê: “Bixwe, bixwe!

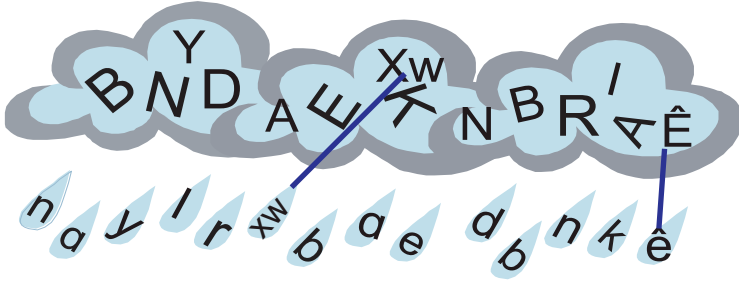
Nên bi xwê bixwe!”

Narê kebaba xwe xwar.

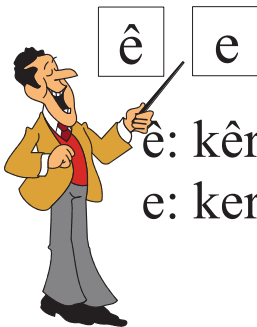
Adarê nanê xwe xwar.

ab__deê__i__k__n__r_____xwy_

Kk Kk Êê Yy Dd Ii Xw xw

Ka ker? Ker ber darê ye.
 Narê ker berda, ber baranê.
 Ka Baran? Baran kar dike,
 bi birrekê darekê dibirre.

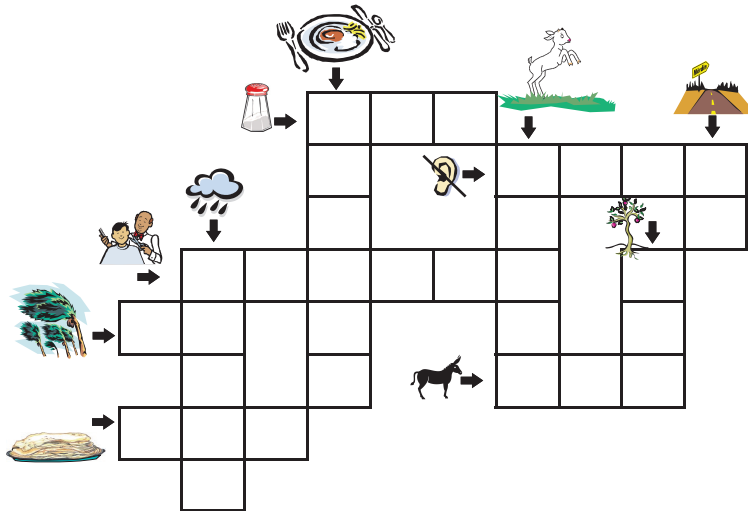

ê: kêr xwê dê bê rê

e: ker xwe de berber reben

AB__DEÊ__I__K__N__R____WXY__

Ka karik? Adar dibê: “Dayê,
binêre! Karik radibe?” Diya
Adarê dibê: “Erê, erê, karik
radibe. Karikê xwarina xwe
xwar, xwê xwar. Rê bide karikê!”

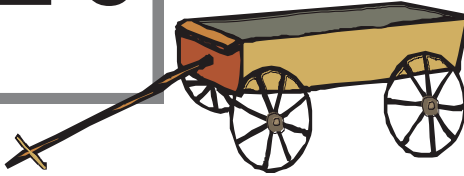

rd, nd, rk , rb, yn
ard, derd, bend, rind,
berk, derb, derbik,
deyn, deyndar

ab__deê__i__k__n__r_____wxy__

1 **E e**

2 erebe
ere
e

3 e er ere
er ere erebe

4 er
ere
erebe

5 er erd eba
ar ard aba

6 Er kan
Erkan

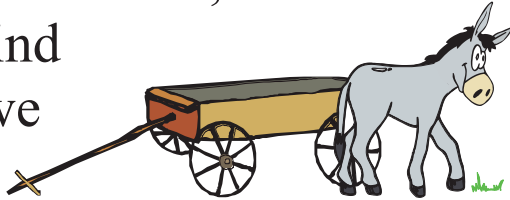
e
erd

e re be
erebe

E de ne
Edene

7 Erkan **e** **e** erebe

Erkan **e**rebeyek kirriye. **E**rebe
rind e. Erkan kerê xwe di ber
erebê de dide, dar didê. Ker
karê xwe nake, kayê dixwe.
Erkan kerê berdide,
erebeya rind
xwe bi xwe
dibe.

e e

E E

Erebe rind e. Erkan kerê
berdide, erebeya xwe bi
xwe dibe. Bê erebê
Erkan nayê Edenê.

ab__d**e**ê__i__k__n__r____wxy__

1 **H h**

2 **hêk**
hê

3 **ê hê**
hê hêk

4 **hê**
hêk

5 **hin hên hen**
din dên den
bin bên ben

6 **ni ha**
niha

he re
here

Hin dê
Hindê

Bi har
Bihar

7 **hêk** **h** **h** **heb**

AB__DEÊ__**HI**__K__N__R____WXY__

Hindê dikandar e. Di dikanê de
ard, nan, xwê, hêk, dendik hene.
Dê dibê: “Biharê, de here dikanê
ba Hindê, deh hêkan bikirre,
dendikan bikirre.”

Baran dibare.

Riya Biharê di **h**erriyê de ye ...

h h

H H ...

Deh hêk di herriyê de ne.

Hebek hinar bixwe!

hindik, hin bi hin, hine

Hinek dikin, hinek dixwin.

ab__deê__hi__k__n__r_____wxy__

1

Mm

2

mêr
mê

3

ê mê mêt
mê mê mêrek

4

mê
mêt
mêrek

5

mê me ma mi
nê ne na ni
rê re ra ri

6

ke-rem ke
kerem ke

Eh-med
Ehmed

bim-ba-rek
bimbarek

7

Bimbarek be! Bim-
barek be!

Ehmed erebeyeke rind kirriye.
 Birayê Ehmed dikene, dibê: “Bim-
 barek be! Ma em dikarin herin
 Amedê ba Mem?” “Erê, kerem ke!”
 Mem dibê: “Emê herin Rihayê ba
 birayê min.” Bira dibê: “Niha em
 herin Edenê!” Ehmed dibê: “Em
 nikarin herin Edenê. Ev erebe ya
 min e.”

m m

M M

Bimbarek be! Kerem ke!

Emê herin Amedê ba Mem.

Karê bêrê nekin,

derdên bê derman nebin.

ab__deê__hi__k_mn__r_____wxy_

1

L I

2

kal
al

3

a al
 al kal

al
 kal

4

5

lê	le	la	li
bê	be	ba	bi
dê	de	da	di

6

bi-la bila	de-lal delal	lê be-lê lê belê	bi-lind bilind
---------------	-----------------	---------------------	-------------------

7

nêr: malê me, darê me
 mê: mala me, dara me

Kalê me delal e.

Mala kalê me li kêleka me ye.

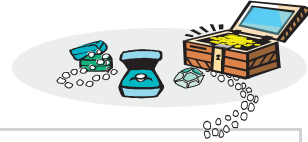
Lê niha kalê me li mala me ye.

Kebaniya malê mehekê ne li mal e, li mala birayê xwe ye. Li mala me xwarina bi dil li ber kal e.

mala me

malê me

L l

L l

Bila hindik be, bila rindik

be. Bila dil bi dil be...

Kalê me delal e.

mala me, malê me

1 J j

2 jînik
jîn
jî

3 i jî jîn
jî jîn jînik

4 jî
jîn
jînik

5 jî jê jal
bi bê bal
li lê lal

6 ba-jar
bajar

jîn-bi-ra
jînbira

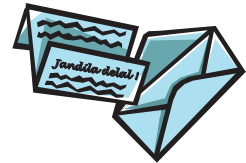
di-bê-je
dibêje

7 ... name jî jîna xwe re rê kir

Jandil jina birayê min e, ji bajarê Amedê ye. Birayê min li Elmanyayê kar dike, lê Jandil li mala me ye.

Birayê min nameyek ji jina xwe re rê kir. “Jandilê, de bêje! Ma ev name ji Elmanyayê ji kê re ye?”

“Ya min e, ya min e!”

j j

J J

Riya Elmanyayê dirêj e.

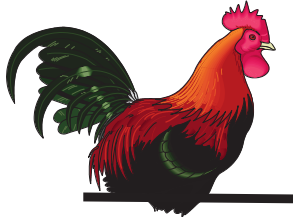
Jin kebaniya malê ye.

Jandil jinbira min e.

Name ya min e.

1

↑ ↑

2

dîk
dî
î

3

î dî dîk
dî dîk dîkek

4

dî
dîk
dîkek

5

în	bîn	dîn
in	bin	din
ên	bên	dên

6

a-nîn
anîn

6

A-lî
Alî

6

bel-kî
belkî

6

di-bîne
dibîne

7

Dîk dike: *Qî qila qî qî!*

Alî dîkek kirrî, anî malê ba jina
xwe. Dîk dike: *Qî qila qî qî!*

Alî ji xwe re dibêje: “Ev dîkekî
delal e. Merheba dibêje.”

Qî qila qî qî! Qî qila qî qî!

“An jî banî jinên xwe dike?

Belkî dibêje:

Rabin, hêkan bikin!”

Qî qila qî qî! Qî qila qî qî!

↑	↑
↓	↓
↑	↑
↓	↓

Hêdî hêdî, dîk!

Belkî dîk ji me re “Merhe-

ba” dibêje? Dîk rind banî

ji hêkê re dike.

E e H h H h M m L l J j Î î

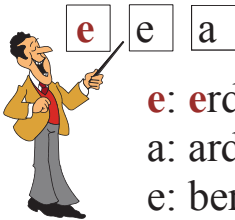

a b _ e _ h _ î _ k _ m _ r _

A B D _ Ê _ I _ J _ L _ N _ Xw

 <p>li malê ye</p>	 <p>di bin erebê de ye</p>
 <p>li ber malê ye</p>	 <p>Bila bê ba min!</p>
 <p>ber baranê ye</p>	 <p>Bila bê ba min!</p>
 <p>bi min re ye</p>	
 <p>ji min re ye?</p>	

AB _ DEÊ _ HIÎJKLMN _ _ R _ _ _ _ WXY _

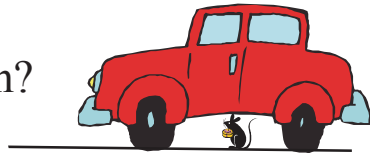
e: erd, erebe, **E**dene, emir, elb, enî
a: ard, baran, Alî, alîkarî, Amed
e: berber, rabe, ker, erê, belê, delal

Ka diyarî?

Mehmed ji Elmanyayê ji jina xwe re diyariyek anî.

Niha birayê min nikare diyariya xwe bibîne. Li her derê dinêre, li bin dara hirmiyê de, li ber dêrî, li mala me jî dinêre. Belkî di erebê de maye? Lê Mehmed nikare diyariyê bibîne.

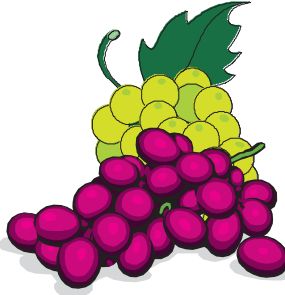
Ma hûn dikarin bi Mehmed re binêrin?

h: ha, hindik, hêdî hêdî, hêlîn, hirmî,
h: helal, hal, heb, hine, hejdeh, herrî

ab__deê__hiîjklmn__r_____wxy_

1 **T t**

2
tirî
tir
ti

3
i ti tir
ti tir tirî

4
ti
tir
tirî

5
tî têr til
dî dêr dil
jî jêr jil

6
ti-je
tije

tay-be-tî
taybetî

Tir-ki-ye
Tirkiye

7
tî, têr, tim t tirî, tam t

Tiriyê Tirkîyê

- Tiriyê te ji Tirkîyê tê?
- Erê, ji Tirkîyê tê. Tiriyê Tirkîyê bi taybetî rind e.
- Ka hinek tirî bide min, bikirrim.
- Ha ji te re. Bi 3 € ye.
- Ma ev ne biha ye?
- Erê, tirîyê ji Tirkîyê li Elmanyayê biha ye.
- Lê tiriyê Îtalyayê bihatir e.

t t

T T

têr, tije, tiriyê Tirkîyê

Tirî ji Tirkîyê tê.

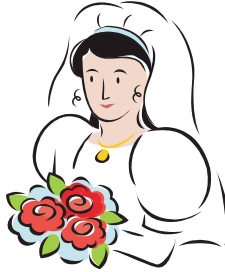
Tirî biha ye.

biha ye - bihatir e

ab__deê__hiijklmn__r__t__wxy_

1

Û û

2

bûk
bû
û

3

û bû bûk
bû bûk bûkek

4

bû
bûk
bûkek

5

bûn rûn dûr jûr
bin rin dir jir
ben ren der jer

6

û-tî ûtî	ra-bûn rabûn	bû-yîn bûyîn	mi-jûl bûn mijûl bûn
-------------	-----------------	-----------------	-------------------------

7

Kebaniya malê mijûl bûbû, mi-jûl bû, mijûl dibû, mijûl bûye.

Bila bûk bê

Kebaniya malê tim û tim mijûl dibe.
 Karê mala xwe dike, hêk û rûn dibirêje.
 Nikare rûne, her dem jêhatî ye. Êdî ûtî
 dike û ji xwe re dibêje: “Kî dikare alî
 min bike? Heke bûka min hebûya,
 karê minê kêmtir bibûya.
 Bila bûk bê!”

û û

û û

bûn û nebûn, rût û tût

Bûk ji dûr û dirêj tê.

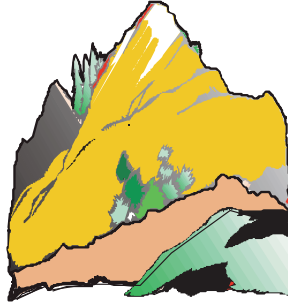
Kebaniya malê rûne,

bûka te niha mijûl dibe.

ab__deê__hiijklmn___r__t_û_wxy_

1 Ç ç

2 çiya
çi

3 i çî
çi çiya

4 çî
çiya

5 çû çî çê
tû tî tê
jû jî jê

6 çê-lek çêlek çî-çî çî-çî çî-çî
çêlek çîdir çêkirin çîm-kî

7 Çî? Çîma? Çend?

Dema berê rind bû

Diya min ji dema berê dibêje: “Dema bihar dihat, em tim diçûn çiyê. Riya me dût û dirêj bû. Em hêdî hêdî diçûn, çimkî hemû mîh û çêlek bi me re bûn.

Lê çiya ji me re rind bû, hênik bû.

Kaniya me hebû. Me çadir datanîn û li çiyê mîh û çêlekên xwe diçêrandin.

Çêra çiyê bi adan bû. Em çend mehan li çiyên diman. Jiyana me li çiyê rind bû.”

Ç Ç

Ç Ç

Hûn çi dibêjin?

Em çima diçûn çiyê?

çem û kanî, çiya û bilindî

Çay çêtir e. Çayê çêke!

ab_çdeê__hiijklmn___r__t_û_wxy_

1

S s

2

saet
sa

3

a sa saet
sa saet saetek

4

sa
saet
saetek

5

sûr sêr sar
tûr têr tar
jûr jêr jar

6

si-sê sisê	he-sab hesab	ra-stî rastî	Ser-han Serhan
---------------	-----------------	-----------------	-------------------

7

Saet çend e? Saet sisê ye.

Saet çend e?

Demekê kalê min çû sûkê, saetek ji birayê min ê biçûk Serhan re kirrî.

Saet ne biha bû, tenê ji hînkirinê re bû.

Bi rastî, Serhan nikaribû demê rast bêje, lê xwe memnûn hesab kir. Birayê min ê biçûk jî jêhatî bû û di sê saetan de bi min re hîn bû. Niha rast dibêje saet çend e.

S S

S S

Saet çend e? Saet yek e.

Saet sisê û çarîkek e.

Ser seran! sal û meh

Serê kesê rast tim bilind e.

1 **G g**

2 genim
gen
ge

3 e ge gen
ge gen genim

4 ge
gen
genim

5 ga gê gi
ka kê ki
ça çê çî

6 a-gir
agir

gi-rîng
girîng

hin-gê
hingê

gi-rar
girar

7 Dema me xwest em girara xwe
bixwin, me nikaribû...

Çi bê ber me, emê bixwin

Diya min girar danî ser êgir û çû ba çêlekên xwe.

Dûra dîsa hat, hinek xwê li girarê kir û dîsa çû.

Hingê bûk hat, hinek xwê li girarê kir û çû, ûtî kir.

Hingê keça malê hat, dîsa xwê li girarê kir û çû.

Dema me xwest em girara xwe bixwin, me nikaribû bixwara, çimkî gelek xwê lê kiribûn.

g g

G G

Girar bê xwê jî bê tam e.

Genim an garis?

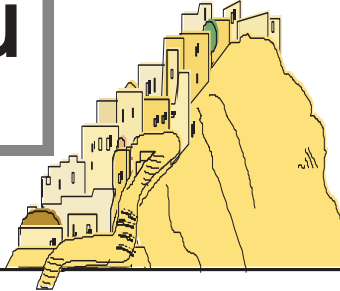
Geleka nede bi hindika.

Ka ka bona ga?

ab_çdeê_g h i j k l m n _ _ _ r s _ t _ û _ w x y _

1

U u

2

gund
gu
u

3

u gun
gu gund

4

gu
gund

5

gu	ku	su
ge	ke	se
gi	ki	si

6

ku kur	gun-dî gundî	Kur-dan Kurdan	tu-ne tune
-----------	-----------------	-------------------	---------------

7

Dinya bû tarî. Dinya tarî dibû.

Gundê Kurdî

Mala min li gundekî Kurdan ê biçûk bû.
Jiyana gundiyan giran bû. Gelek karê me
hebû. Em serê sibê radibûn û heta dinya
tarî dibû, me kar dikir. Lê em jar man,
mîna gurên ku hûr-hûra wan hatiye
berrîn.

Dema ku baran gelek dihat, riyên me
dibûn herrî. Sê kur û çar keçik li mala
me hebûn. Gundê me ji bajêr gelek dûr
bû û dibistana me tune bû. Me hemûyan
nikaribû hînê xwendinê bibin.
Lê dîsa jî jiyana gundiyan rind bû.

U u

U U

kund û bûm, kur û kal

gul û gulistan, gund û bajar

Li gundê me gelek kulîlk hebûn.

Kerê mirî ji gur natirse.

T t T t Û û Ç ç S s G g U u

Çêlîkên kund ji dayika xwe re dibêjin: “Dayê, ji hêlîna me bîhn tê, emê herin hêlîneke din çêkin.”

Dayika çêlîkan dibêje: “Bîhn ji hêlînê nayê, em herin ku jî, bîhn heye, ji ber ku bîhn ji me tê.”

Çend çêlîk di hêlînê de hebûn? _ _

k_r t_m t_ne h_nd_k
k_rt k_n g_h ç_ t_
m_n k_nd j_n k_lîlk

Em bi kirinê çi dikin?

Em çêdikin, hîn dikin, hûr dikin, bilind dikin, dirêj dikin, serjê dikin, li xwe dikin...

AB_ÇDEÊ_GHIÎJKLMN__RS_TUÛ_WXY_

Mast bi sîr, sîr bi mane

Hinek sîr hûr bike,
xwê lê bike
û têkil mastê sar bike.

Yê ku sîrê naxwe - bîhn jê nayê!
Lê sîr rind e!

Tiriyê min giran e.

Tiriyê te ji yê min girantir e.

Riya me dirêj e.

Lê riya te ji ya me _____ e.

Keçika min ji ya te delal ___ e.

Lê Salîha ji hemûyan çêtir e.

Ma tu dikarî deh xeberan bibînî?

1	2	3	4	5
g	u	n	d	r

1-2-3-4: gund

7-9-3: _____

6-2-5-4: _____

6-2-5-8: _____

4-9-5: _____

7-9-6: _____

6	7	8	9	10
k	ç	t	û	s

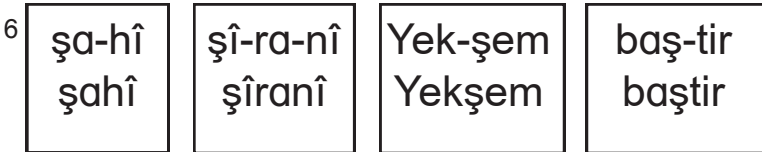
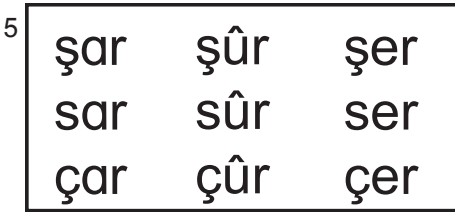
6-2-5: _____

6-2-3-4: _____

1-2-5: _____

10-9-6: _____

ab_çdeê_ghijklmn___rs_tuû_wxy_

7

yekjimar: Kabîkek şekir bide min.
geljimar: Şeş kabikan bide min.

Şekir nîşana şahiyê ye!

Duh kalê min Şahîn serek li min da.

- Ma bûka te çi ji te re bîne, kalê delal?

Şîr û şekir an çay û şekir?

- Şîr ji min re baştir e.

- Ma tu gelek şekir dikî şîrê xwe?

- Erê, şeş kabikan bide min.

- Li mektebê niha dibêjin ku gelek şekir ne baş e. Belkî dûre diranên te bêşin?

- Tiştêk nabe. Diranên min nînin.

Şîranî baş e. Şekir nîşana şahiyê ye.

Ş Ş

Ş Ş

tirş û şîrîn, şîn û şahî, nexweş

û serêş, her tişt bi sebir,

Nan û mast xwarina rast.

Nan û şîr xwarina mîr.

1 X x

2 xanî
xan
xa

3 a xa xan
xa xan xanî

4 xa
xan
xanî

5 xi xu xe xê
ki ku ke kê
hi hu he hê

6 xe-bat
xebat

med-bex
medbex

xw
xwişk

mi-xa-bin
mixabin

7 x x
xêr xal sax xem

Tu gelekî bi xêr hatî

Ma tu xaniyê me nas dikî? Xaniyê me hinekî biçûk e, lê gelek kes tê de dimînin. Li banî xalê min bi sê kur û çar keçên xwe ve dimîne. Li jêr malbata min rûdine. Em jî heşt kes in.

Du bira û sê xwişkên min hene. Kalê min jî bi me re dijî. Ji ber vê yekê em hinekî di tengiyê de ne. Lê em sax in. Di medbexê de em hemû dikarin rûnin, ku em xwarina xwe bixwin.

Ma çend kes di xaniyê me de hene?

✕ X

✕ X

xêr û silamet, xêr û xweşî

Tu gelekî bi xêr hatî.

Xebat xilas nabe.

Xebera xweş xweş e.

Xebera nexweş kula reş e.

1 **Ww**

2 dawet
wet
we

3 e we wet
we wet dawet

4 we
wet
dawet

5 wî wê we
xî xê xe
xwî xwê xwe

6 we-lat we-rin de-rew dew-let
welat werin derew dewlet

7 Dema bê: Daweta me wê
xweş be. Emê herin.

Wextê dawetê

Meha ku bê, wê li gundê me daweteke xweş hebe. Gelek jin û mêr ji malbata me wê bîn, belkî sê sed an jî çar sed kes.

Çend ji welatên biyanî jî wê bîn.

Werin, em karê xwe bikin, ku her tişt xweş be. Her kes wê alî me bike. Mêr wê şêş berx û du ga serjê bikin û hûr bikin.

Emê gelek kebabê bixwin.

Jin jî wê nanê tenûrê çêkin. Bîhna wî gelekî xweş e. Ewê kulîçe û şerbetê jî çêkin, da ku dawet şîrîn be.

w W

W W

Dema mitrib birçî dibin

dawetê tînin bîra xwe.

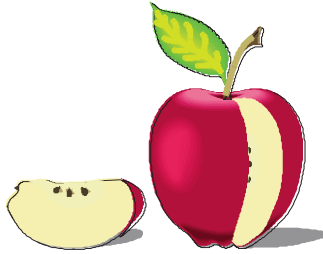
Nan û dew xwarina derew.

Derew dijminê Xwedê ye.

Şam şeker e, welat şîrîntir e.

1

V v

2

sêv
êv

3

ê êv sêv
êv sêv sêvek

4

êv
sêv
sêvek

5

vê vî ve
wê wî we
bê bî be

6

ke-vin
kevin

he-val
heval

mê-van
mêvan

a-vê-tin
avêtin

7

Ma mêrê bûkê kî ye?
Mêrê bûkê zava ye.

Adetê Kurdan yê dawetê

Siwar bûkê ji mala bavê wê derdixin û wê tînin mala zavê. Gava ku siwar hemû digihîjin, stranbêj dest bi bêlîtên Kurdî dikin. Mêvan hemû bi hev re dikevin dîlanê. Gava bûk tê, keç û kur nahêlin ew ber bi mala zavê ve bê.

Hemû bang dikin: “Were, bûkê were. Were mala zavê!” Lê zava û birazava ji ser banê malê sêv an şekir tavêjin ser serê bûkê. Ji ber vê yekê bûk direve û dikeve malê. Ew li vê derê dimîne û berbûk hemû dikevin dîlanê.

Xwarina me jî xweş e û her tişt gelek e. Em sê roj û sê şevan bi hev re dimînin.

∨ V

∨ V

Adetê nû nakeve gundê kevin.

Nû hatin, kevin xelat in.

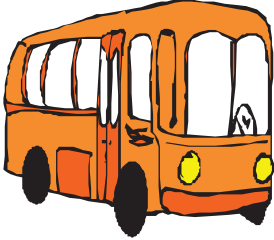
Mêvan mêvanên Xwedê ne.

Dengê deholê ji dûr ve xweş e.

Mêvanê yekî mêvanê gundekî.

1

O o

2

otobûs
oto
o

3

o ot oto
ot oto otobûs

4

ot
oto
otobûs

5

ho	xo	ko
hu	xu	ku
hû	xû	kû

6

O-trîş Otrîş	o-de ode	Stem-bol Stembol	Si-lo-pî Silopî
-----------------	-------------	---------------------	--------------------

7

Em çawa bang dikin?
Kuro! Keçê! Keçno! Hevalno!

Rêwîtiya dirêj

Îsal ez bi dostê xwe re çûm welêt, da ku gundê me yê berê bibînin. Em bi otobûsê çûn. Ev ne biha ye, lê gelekî dûr e, sê rojan dikişîne. Otobûs di çar sînoran re derbas dibe.

Me gelek tiştên xweş û balkêş didîtin.

Li Hannoverê hê ba û baran hebû, li Otrîşê hewa hinekî germtir bû, lê li Stembolê tav hebû. Gava em gihîştin Stembolê, em gelek westiyayî bûn. Ji ber vê yekê em şevêkê di oda otêlê de man.

Roja din em dîsa bi otobûsê çûn. Heta Silopiyê bîst saetan kişand. Li gundê me her kes li hêviya me bû. Wan got: “Hevalno, hûn ser çavan hatin! Roj baş! Roj baş!”

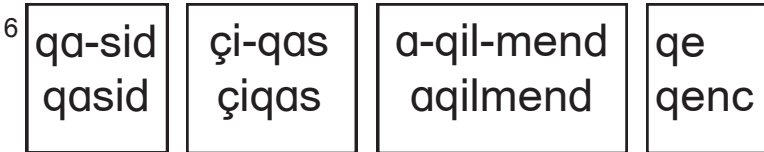
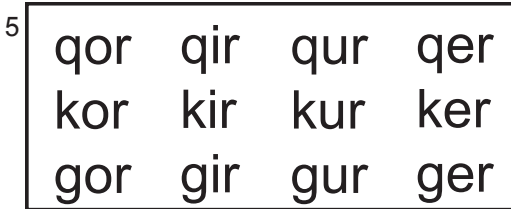
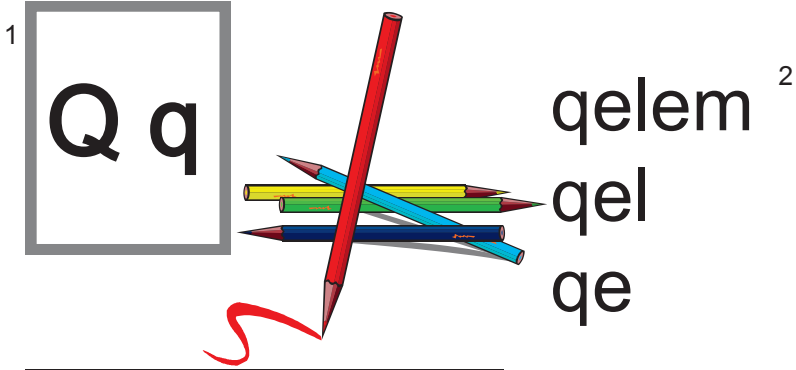

Roj baş! Oxir be! dost û heval

govend û dîlan, kesk û sor

Gotina xweş bihara dilan e.

Goşt bê hestî nabe.

7

Ez aqilmend im. Tu aqilmend î.
Ew aqilmend e. Em jî aqilmend in.

Xwendin qewetê dide min

Qelesa min heye, ku niha dikare bibe qasidê min an şandiyê min. Heke ez herim bajêr û kesek li mal nemîne, ez nameyekê dinivîsim ku ez çûme dikanê. Çiqas tişt di dikanê de hene ez dikarim bixwînim. Ev qenc e.

Heke rojbûyîna diya min bê, ezê nameyekê jê re binivîsim: “Şahî û bimbarek be!” Diya min nikare bixwîne, lê wê jê re gelek şahî û geşî be, çimkî wê jê re bê xwendin. Berî çend mehan min qet nikaribû binivîsim û bixwînim. Lê niha ez qenc dikarim û ev qewetê dide min.

q q

Q Q

ez diqetînim tu diqetîni

ew diqetîne em diqetînin

hûn diqetînin ew diqetînin

ab_çdeê_ghiijklmno_qrsştuûvwxy_

Şş Xx Xx Ww Vv Oo Qq

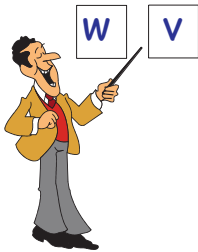
Tiştêkî min heye, li vî alî dar, li wî alî dar,
 di navberê de goştê jar. Gelo ew çi ye?

Bi çirayan li me digerin

Du xort ji ber kermêşan reviyar, çûn ser banî
 rakevin. Lê ji nişkê ve dîtin ku mêşek ji wan
 mêşên ku dûvikê wan bi şewq e,
 ronahiyê dide, li ser serê wan digere.

Yê din ji hevalê xwe re got: “Kuro, serê xwe bixe
 bin nivînê. Va ye, bi çirayan li me digerin.”

_ere _ala de_let he_al
 re_în ga_ re_ş ba_ e_r
 _elat nî_ro da_et xe_

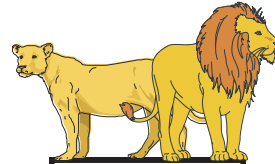
xal, sax, xapandin, xelat, xem,
 xêlî, xerîb, xeber, xox, oxir,
 xulam, xêr, xizne, xort

AB_ÇDEÊ_GHIJKLMNO_QRSŞTUÛVWXY_

Li beramberan bigere!

baş	nû
xort	nebaş
kevin	bêqewet
sivik	kal
hişyar	xemgîn
qewîn	vala
tije	tarî
ronî	westiyayî
şa	ehmeq
aqil	giran

Şêr şêr e,
çi jin
çi mêr e.

ez dinivîs ___ min nivîsî

tu dinivîs ___ te nivîsî

ew dinivîs ___ wî / wê nivîsî

em dinivîs ___ me nivîsî

hûn dinivîs ___ we nivîsî

ew dinivîs ___ wan nivîsî

ab_çdeê_ghijklmno_qrsştuûvwxy_

1

F f

2

fêkî
fêk
fê

3

ê fê fêk
fê fêk fêkî

4

fê
fêk
fêkî

5

fir	fer	far
vir	ver	var
wir	wer	war

6

fey-de feyde	hef-tî heftî	fi-ro-tin firotin	kêf-xweş kêfxweş
-----------------	-----------------	----------------------	---------------------

7

Min duh fêkî xwar. Ez îro fêkî dixwim. Ezê sibê fêkî bixwim.

Fêkiyên welêt

Berî ku em bên Elmanyayê, me li mala xwe hergav gelek fêkî dixwar. Fêkiyê welatê me ji yê Elmanyayê çêtir bû. Li dehla me gelek darên fêkî hebûn: Darên hêjîr, hinar, hirmî, sêv, hilû, xox û mişmişan.

Tiriyê me wusa gelek bû ku em diçûn bajarê Mêrdînê û me ew di sûkê de difiroto. Kerê me her tişt hildigirt, lê ew hêdî hêdî diçû. Gava ku em li bajêr bûn, hergav kêfa me dihat. Me tiştên xweş û bi feyde li wê derê dîtin.

Li welatê me ewqas tirî hebû, ku me ew hişk dikir. Me ew dikir mewîj û me ji tirî dims, helîl, bastîq û benî çêdikirin û me tevahiya salê jê dixwar. Ew fêkiyê hişk ê ku me ji tirî û hêjîran çêdikir, em digihandin biharê.

f f

F F

şa û kêfxweş, fireh û dewlemend,

kêf û dîlan, fîl û mişk, fitefit,

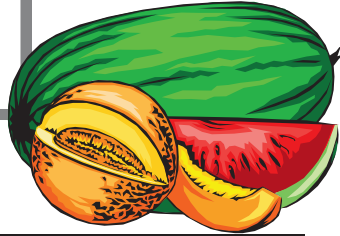
feqîr û jar, heyf û mixabin,

Berê darê darê dixemilîne.

ab_çdeêfghiîjklmno_qrsştuûvwxy_

1

Z z

zebeş²
ze

3

e ze zeb
ze zeb zebeş

4

ze
zeb
zebeş

5

ze zû zi zê
se sû si sê
şe şû şî şê

6

ze zehf	xiz-met xizmet	ez-man ezman	za-rok zarok
------------	-------------------	-----------------	-----------------

7

Herfên mezin tenê ji bo navan û
ji bo destpêka hevokan in.

Dest nede tiriyan

Yekî biyanî li ser dikana fêkî li zebeşekî digere, nîşanî firoşkar dide û dibêje: “Ma sêvên we yên herî mezin ev in?” Firoşkar lê vedigerîne: “Ji kerema xwe destê xwe zehf nede tirî, wê biperçiqe!”

Mahmûd Lewendî

Were, lê ne bi şev

Dizek ji mehkemê tê berdan. Diz diçe ebûqatê xwe, da ku spas bike ku ewqas alîkariya wî kir. Ew ji ebûqat re dibêje: “Ez gelek spasî te dikim, her çi wextê tu bixwazî, ez di xizmeta te de me.” Ebûqat lê vedigerîne: “Herdem deriyê min ji te re vekirî ye, lê ji kerema xwe bi şev li min negere!”

Mahmûd Lewendî

z z

Z Z

Ezman bê stêr nabe, lê çav lazim e

lê binêre. Zikê zarokan tije ye,

lê zimanê wan nagire.

Zor zane, zêr zane, zanîn zane.

ab_çdeêfghiîjklmno_qrsştuûvwxyz

1

P p

2

pîvaz

pî

3

î pî pîv

pî pîv pîvaz

4

pî

pîv

pîvaz

5

por pêr pîr

bor bêr bîr

zor zêr zîr

6

pi

pirr

pî-rek

pîrek

pa-qij

paqij

piş-tre

piştre

7

p **p**

pirr, pere

pir, pîvaz, pîr

Pîvaz

Ma tu dizanî ku pîvaz dermaneke kevin e?
Kal û pîrên me jî dizanibûn. Heke birîneke
zarokê te hebe, nîv pîvazê deyne ser, wê zû baştir
bibe.

Heke kesekî dikuxe, tu dikarî ava pîvazan û
hingiv tevlihev bikî û bidî wî, da ku vexwe.
Tama wê ne **p**irr xweş e, lê ew dermaneke qenc e.

Heke di piştî pîreka te de ba hebe, tu dikarî ji
pîvazê hinekî li çermê wê bidî.
Pîvaz ne tenê tamê dide xwarinê. Ew xwînê paqij
dike û tansyona xwînê jî rast dike. Ew şekirê
xwînê jî nizim dike.

Tu dibînî ku pîvaz dermaneke baş e. Heke ez
di cihê te de bûma, minê **p**irr pîvaz bixwara.

p p

P P

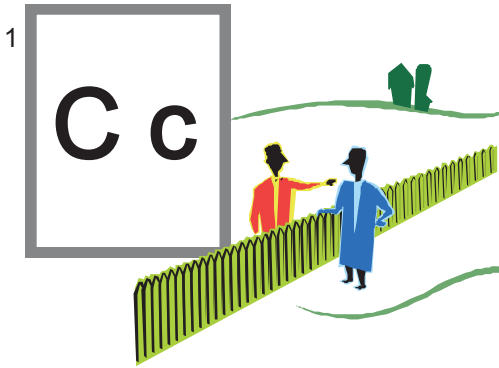
Pîvaz, çi sor çi sipî.

pîvaz û sîr, paş û pêş, pir û pûç,

pîroz û bimbarek, pez û rez,

Xwedê derd da, derman pê re.

ab_çdeêfghiîjklmno**p**qrsştuûvwxyz

2

cîran
cî

3

î cî cîr
cî cîr cîran

4

cî
cîr
cîran

5

cen can cin
çen çan çin
jen jan jin

6

car-na
carna

pên-cî
pêncî

qen-cî
qencî

ar-manc
armanc

7

min tu dîtî, te ez dîtim, wî ew dît, wê em
dîtin, me ew dît, we hûn dîtin, wan ew dît

Cîranên qenc

Zilêm ji lawê xwe re got: “Lawo, here mala cîranan çakûçê wan bixwaze, ew ji me re lazim e!”

Kurik çû mala cîranan, vegeriya û got: “Bavo, çakûçê cîranan tune!”

Bav bersiv da: “Erê, baş e, de here yê me bîne!”

Hejmar jî biha bûne

Tacirekî êvarê deftera xwe anîbû malê, hesabên xwe çêdikir. Kurikekî tacir hebû, di sinifa pêncan de bû. Dema ku tacir hesabên xwe çêdikir, ji kurê xwe pirsî: “Pênc caran heşt dikin çend?”

Kurik: “Çil û pênc!” Tacir: “Ecêb e, hejmar jî biha bûne, berî şer çil bûn.”

Mahmûd Lewendî

CC

CC

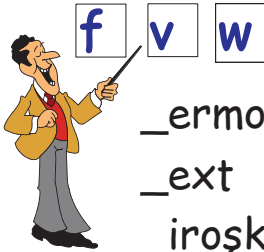
Cîranê meriv nebaş be, meriv

jê direve. Aqil taca zêrîn e,

lê di serê her kesî de nîne.

abcçdeêfghiîjklmnopqrsštuûvwxyz

Z z F f P p P p C c

_ermo _elat _êkî _ekirin
 _ext _ilankes ke_roşk _ek
 iroşkar e e_ _ir_irok

Feyda ziman

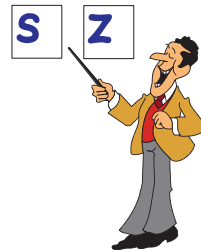
Mişkek û çêlîkên xwe li derve digeriyan. Bi carekê çavê wê li pisîkekê ket. Mişkê dest pê kir ewtiya: “Ewt, ewt, ewt!” Gava ku pisîkê ewtîna wê bihîst, got qey kûçik e, jî tirsî ji wê derê reviya. Mişkê jî ji çêlîkên xwe re wusa got: “Yaaa zarokno, we jî bi çavên xwe dît ku çiqas bi feyde ye, ku mirov bi zimanekî biyanî bizanibe!”

Mahmûd Lewendî

Ewt,ewt!

_o_an _or _or î_al
 _imbêl Kurdi_tan dim_
 pîro_ _arok der_ _û
 derba_ _têr Newro_

ABCÇDEÊFGHÎJKLMNOPSŞTUÛVWXYZ

_awa? _i? _êr _or c ç j
 _arna _imar _amêr _imkî
 _an _êlek _otkar qen_

Qijika xwende

Qijika reş li ser darekê venîştîye û perçeyek penîr jî di devê wê de ye. Rovî di wir re derbas dibe, çavê wî li penîr dikeve, şorika wî tê xwarê. Hema bi dengê nazik ji qijikê re dibêje: “Demeke dûr û dirêj e, ku min dengê te yê xweş û zelal nebihîstîye. Çi dibe hela ji min re stranekê bêje.” Qijik pêşî penîrê di devê xwe de dixwe, paşê jî vedigere ser rovî û jê re wusa dibêje: “Birayê rovî, min ev çîrok hê ji mêj ve xwendîye, here ji xwe re li qijikek nexwende bigere!”

Mahmûd Lewendî

Kurmancî zimanekî pîrr xweş

û dewlemend e, wek xizne ye.

Kurdekî ku zimanê xwe diparêze,

ji bo wî dewlemendiyek e.

abcçdeêfghiîjklmnopqrsştuûvwxyz

Bona rastnivîsandina Kurmancî**Mînak**

Herfên mezin tenê ji bo navan û ji bo destpêka hevokan in.

(.) Niqte nîşana dawiya hevokê ye.

(,) Cihê bîhnokê ev e, ku di nav hevokê de mirov bîhna xwe veke.

Bîhnok jî dikeve nav du peyvan, heke ew hev digirin.

(?) Pirsnîşan hergav li dawiya pirsê tê.

(!) Heke kesekî gazî dike, em baneşanê bi kar tînin.

(:) Em bona gotina kesekî niqtecot û dunikan (“) bi kar tînin.

(-) Heke gotina gotûbêj di nav du kesan de çêdibe, em dikarin bi bendikê binivîsin.

Em bi bendikê jî kêteyan vediqetînin.

Heke **î** berî **y** tê, dibe **i**.

Ji bo ferqkirina maneyê divê cot rr bên bikaranîn.

Alî û Ayşe çûn welatê xwe Sûriyayê.

Ev niqte ye.

Belê, îro rojbûyîna min e.

Li dehla me darên hêjîr, hinar, hirmî û xox hebûn.

Tu çawa yî? Baş î?

Were ba min!

Dê got: “Bixwe, bixwe!”.

- Bila bûka te çi ji te re bîne?

- Çay ji min re baş e.

Bim-ba-rek be!

kirrîn → kirriye

kerr - ker, pirr - pir,

birrîn - birîn,

girr - gir, herrî - herî

	rûpel		rûpel
Pêşgotin	2	ders 21	dubarekirin 38
ders 1	herfên denganî 4	ders 22	T, T tirî, têr 40
ders 2	A, N nan 5	ders 23	Û bûk 42
ders 3	B ba 6	ders 24	Ç çiya 44
ders 4	R baran 7	ders 25	S saet 46
ders 5	E berber 8	ders 26	G genim 48
ders 6	rr ra 9	ders 27	U gund 50
ders 7	dubarekirin 10	ders 28	dubarekirin 52
ders 8	K , K ker, kerr 12	ders 29	Ş şekir 54
ders 9	Ê rê 14	ders 30	X, X xanî, sax 56
ders 10	Y yek 16	ders 31	W dawet 58
ders 11	D dar 18	ders 32	V sêv 60
ders 12	I karik 20	ders 33	O otobûs 62
ders 13	Xw xwarin 22	ders 34	Q qelem 64
ders 14	dubarekirin 24	ders 35	dubarekirin 66
ders 15	E ereb 26	ders 36	F fêkî 68
ders 16	H, H hêk, heb 28	ders 37	Z zebeş 70
ders 17	M mêt 30	ders 38	P, P pîvaz, pîrr 72
ders 18	L kal 32	ders 39	C cîran 74
ders 19	J jin 34	ders 40	dubarekirin 76
ders 20	Î dîk 36	Rastnivîsandina Kurdî	78

Hevalên delal!

Hûn niha baş xwendin û nivîsandinê dizanin.
Hûn jî gelekî jêhatî bûn. Pîroz û serketî bin!
Niha divê ku hûn hergav bi zimanê xwe
binivîsin û bixwînin, da ku hûn ji bîr nekin.
Kesê ku bi awayekî serketî bi vê pirtûkê
bixebite, dikare Kurdên din jî hînê şêweya
hînbûnê bike.

Ji bîr nekin!

xwendin

nivîsandin

Çavkanî

Rizgar, Baran (1993). *Kurdish-English/English-Kurdish Dictionary*, London: M. F. Onen.

Omar, Feryad Fazil (1992). *Kurdisch-Deutsches Wörterbuch*, Berlin: Kurdische Studien im VWB, Verlag für Wissenschaft und Bildung.

Bedir Khan, Emir Djeladet & Lescot, Roger (1986). *Kurdische Grammatik*, Bonn: Verlag für Kultur und Wissenschaft.

Matras, Yaron (1989). *Probleme der Sprachstandardisierung am Beispiel der Orthographie des Kurdischen*, Magisterarbeit, Universität Hamburg.

Lewendî, Mahmûd (1992). *Mala Xwedê*. Vällingby, Sweden: Weşanên Hêlîn. Em ji bo destûra nivîskar spas dikin. Me pêkenokên rûpelan 71, 75, 76 û 77 hinekî li hev anîn.

Nn nan

Uu gund

Oo otobus

Ûû bûk

Pp pîvaz

Vv vizik

Qq qelem

Ww werîs

Rr radyo

Xx xanî

Ss sêv

Yy yek

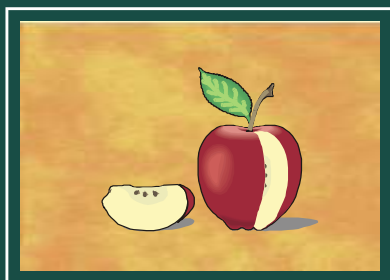
Şş şekir

Zz zengil

Tt tirî

Elfabeya Kurdî
© Forum Linguistik In Eurasien e.V.
Maierhofstr. 23, 79395 Neuenburg, Germany

Berê
xwendinê
şîrîn e.

© Forum Linguistik in Eurasien e.V.
An der Schwemme 4, 79499 Kandern/Germany